

Het Huis Hohenzollern.

En chaos was het in het markgraafschap Brandenburg. Er was geen wet, geen gezag. Er heerschte de anarchie, en de roofridders op hun sterke kasteelen lachten om Keizer en Rijk.

De machtigste onder die trotsche roofridders was Hans von Quitzow. Aan de wegen, achter de struiken, in de wouden lag hij met zijn krijgsknechten op den loer, en wee den eenzamen koopman, die in zijn handen viel! Zijn burcht was een waar rooversnest, en als hij, met buit beladen, de poort binnenreed, dan werd met dolle drinkgelagen en nachtelijke slemppartijen de overwinning gevierd.

Een keer — het was in 't jaar 1411 — bracht een zijner hoofdlieden een vreemde tijding. De hoofdman vertelde namelijk, dat Keizer Sigmund den burggraaf Frederik von Neurenberg, uit het huis Hohenzollern, met het markgraafschap had beleend, en dat de burggraaf had laten verluiden, dat hij een echte en geen nagemaakte markgraaf wilde zijn.

Von Quitzow lachte smakelijk om de tijding.

„Wat zoekt de burggraaf toch hier?” zeide hij; „laat hem te Neurenberg blijven — wij ridders zijn hier de heeren en de meesters!”

Doch de burggraaf dacht er toch anders over. Hij had den Keizer, die altoos om geld verlegen was, een bedrag van honderduizend gulden geleend, ten einde markgraaf te worden, en wilde aan het zonderlinge huishouden in Brandenburg nu eens paal en perk stellen.

Nauwelijks in het markgraafschap aangekomen, verklaarde hij, met milde hand over de burgers te zullen regeeren, maar met ijzeren hand het roofwezen te zullen uitroeien.

De ridders spotten met die verklaring. Zij voelden zich onoverwinnelijk achter hun muren, en zongen bij den schuimenden beker spotlieders op den nieuwen markgraaf.

De burggraaf stooft niet op. Hij maakte zich niet driftig. Het organiseerend talent der Hohenzollern zat hem reeds in het bloed, en als hij den arm uithaalde tot den slag, dan zou die slag een mokerslag zijn.

De ridders zetten hun ruw rooversleven onbezorgd voort. Zij zeiden, dat de markgraaf had gebluft, en de burgers, die met zoo groote hoop de komst van den nieuwen vorst hadden verwacht, voelden zich zeer teleurgesteld.

Doch de vonk der hoop begon weer te gloren, toen de geruchten rond gingen, dat de burggraaf een dappere krijgsmacht verzamelde en over een geheimzinnig monsterwapen beschikte: een wonder van kracht en vernieling.

En op zeker dag trok de burggraaf, hoog te ros, aan de spits van zijn krijgsmacht uit, en achter die krijgsmacht bonkte, door sterke ossen getrokken, het geheimzinnige monsterwapen aan. De landlieden lieten hun veldarbeid staan om dat wondere werktuig te zien, en de krijgsknechten noemden het „de luie Griet,” omdat het zoo moeilijk verplaatst kon worden.

De burcht van Von Quitzow was het doel, en toen de burchtheer den burggraaf zag naderen, zeide hij: „Daar hebt ge den armzaligen markgraaf ook!”

Zijn burcht was vele malen belegerd geworden, en steeds waren de vijanden met bebloede koppen afgedeinsd. En Frederik von Hohenzollern zou het niet beter vergaan; zoo dacht Von Quitzow er ten minste over.

De burcht werd opgeëischt; een hoonend antwoord was het bescheid.

Toen zeide de markgraaf: „Dan zal de luie Griet voor me spreken!” en een slag als de donder rolde over het veld.

De luie Griet was vlug. Ze bracht het zóó ver, dat ze dien dag zes schoten loste. En de ijzeren kogels deden de sterke muren sidderen.

Zoo ging het dag aan dag. Tegen dat vuurmonster

hielpen geen bolwerken; de burchtmuren begonnen groote, gapende wonden te vertoonen, en tegen de uitvinding van den eenvoudigen monnik Schwarz was geen schild, geen speer, geen pantser bestand. De burcht was, trots de dapperste verdediging, niet meer te houden, en tandenknarsend van spijt, moest Von Quitzow zich overgeven.

Blootshoofds, in het boetkleed, trok hij met zijn roofgezellen de poort uit, terwijl de markgraaf, de wapperende pluim op den helm, den vernederden ridder aankeek met koelen, strakken blik.

De burgers en de landlieden juichten en prezen de luie Griet. De markgraaf echter nam haar mee van burcht tot burcht, en overal, waar hij verscheen met de luie Griet, werd de orde en het gezag hersteld.

Hij verbond zich nog nauwer aan Brandenburg, door naar het befaamde concilie van Constanz te gaan, waar hij den Keizer vond, die weer aan een schreeuwend geldgebrek leed. Voor driehonderd vijftigduizend gulden kocht hij geheel Brandenburg, en den 30 April 1415 werd hij tot keurvorst van Brandenburg benoemd.

Frederik I heeft vijf-en-twintig jaar lang den keurvorstentaf in de hand gehad. Hij werd geëerd door zijn vrienden, gevreesd door zijn vijanden, en hij legde den grondslag voor de macht van Hohenzollern.

De geschiedenis der Hohenzollern liep niet langs vlakke banen. Het ging als met den golfslag in het vloedgetij. De golf rijst en daalt, maar toch stijgt ze al hooger, omdat ze wordt gedragen door den vloed.

De dertig-jarige godsdienstoorlog, die de Deutsche welfvaart vernietigde, werd ook voor Brandenburg een zware bezoeking. Eerst verschenen de Mansfelders; daarop de Oostenrijkers; vervolgens de Zweden. De steden werden in de asch gelegd, en de akkers bleven braak liggen. En eerst toen Georg Wilhelm den 2^{den} December 1640 de oogen sloot voor immer, ging de nacht van bitter lijden voor Brandenburg voorbij, en brak een blijder morgen aan.

Friedrich Wilhelm, door een dankbaar nageslacht „de groote Keurvorst” genoemd, nam de teugels met vasten greep, en vermaagschapte zich op het innigst met het Oranjehuis, toen hij trouwde met Louise Henriette, de vrome dochter van onzen Stadhouders Frederik Hendrik.

Hij voerde gelukkige oorlogen, bevestigde Pommeren tegen Zweedsch geweld, en breidde de grenzen uit des lands. Hij was de bondgenoot van onzen Stadhouders Willem III in het rampjaar 1672, en heeft er redelijk het zijne toe bijgedragen, dat Nederland niet werd verzwolgen door den Franschen vloed. Hij smolt de verschillende gebieden van Brandenburg om tot een eenheid, en van nu aan ging de Brandenburger geschiedenis over in de geschiedenis van den Pruisischen staat.

In het midden der achttiende eeuw pakten zich sombere wolken samen boven Pruisen. Frederik II, door zijn volk de „oude Frits” genoemd, vocht in den Zevenjarigen Oorlog tegen Oostenrijk, Rusland en Frankrijk, en er kwamen oogenblikken, dat het met Pruisen gedaan scheen. Doch toen Pruisen aan den rand van den afgrond stond, brak de vijandelijke coalitie, en de staat was gered.

Frederik II was een geniaal man, doch een twijfelaar. De spotlust zat hem in 't bloed. Hij had echter veldheeren, die ware belijders van Christus waren, en ook voor den koning met fieren moed voor hun geloof uitkwamen.

Tegen een wereld van vijanden had Pruisen zich staande gehouden; doch de zegepraal wekte bij den Pruisischen adel een gevoel van trotsche onoverwinnelijkheid, totdat Napoleon kwam, en bij Jena het Pruisische leger verpletterde. Pruisen moest de harde vredesvoorwaarden onder teekenen; slechts de helft van Pruisen bleef als zelfstandige staat bestaan. Doch die diepe vernedering was noodzakelijk; ze werd een zegen voor land en volk. Er kwam een zedelijke wedergeboorte; het volk werd uit zijn halve lijf-eigenschap opgeheven, en met een toewijding, die nimmer overtroffen is, hebben de Pruisen in 1813 medegestreden, om Napoleons tyrannie te verbreken.

De Hohenzollern-adelaar sloeg zijn vleugelen uit. In 1871 werd de Pruisische koning te Versailles — voor de

oogen van het Fransche volk — tot Duitsch keizer uitgeroepen, en Wilhelm II, de zoon der Brandenburger keurvorsten, strijdt thans tegen een halve wereld, die de macht van Hohenzollern wil breken. Te midden van den vreeslijksten oorlog, dien de wereld ooit aanschouwde, heeft keizer Wilhelm de gedachtenis gevierd van het vijfhonderdjarig bestaan van het Hohenzollernhuis, en terwijl Frederik II tot lijfspreuk had: „God staat aan de zijde der sterkste bataljons," heeft de keizer gezegd: „Wie God tot Bondgenoot heeft, is de sterkste."

Wij houden het met de laatste spreuk en niet met de eerste. Want in de eerste openbaart zich de wijsheid der wereld, en de laatste is gegrond op Gods Woord.

L. P.

DIRK.

Enmaal in de maand komt hij bij mij om couranten en weekbladen te halen, die allen bij hem thuis gaarne lezen, en ik moet het al heel druk hebben of al heel moe zijn, als ik niet even naar hem toe ga om met hem te praten.

Klein, als ware hij pas dertien, staat hij vóór me, de jongen van zeventien. Klein is het gezichtje, klein zijn de handen, waarmede hij zoo trotsch is al brood te verdienen. Alleen de oogen zijn oud, de oogen spreken van zorg en moeite. Even lichten zij als zij goedendag zeggen, even straalt het gezicht en klinkt zijn opgewekt: „Dag mevrouw!" Maar dan komen er de schaduwen weer in, die men ziet in de oogen van de kinderen der armen, die zorgen hebben, en die weten, dat het leven zorg en moeite geeft. . . . En als men hem dan aan het praten brengt, en hij vertelt van de duurte der tijden, van den broeder, die soldaat is geworden, en men merkt, zonder dat hij zelf dit wil, hoe hij de steun en raadsman is van zijn moeder, daar er bij hem thuis op den vader weinig te rekenen valt, helaas, dan krijgt men eerbied voor dat kleine dappere kereltje — eerbied — en groot medelijden.

En 's zomers, als hij komt, en ik krijg de boodschap, dat hij me „graag spreken wil," dan weet ik het al, dan brengt hij me een maaltijd groenten op eigen grond gekweekt, op het lapje achter hun huis, waar zijn moeder en hij óók al het voornaamste doen en waar zij zoo vlijtig arbeiden in de avonduren, als zijn werk is afgelopen. Afgeven zal hij zoo'n pakje nooit, neen! Zoo iets wil hij zelf geven, zelf zien wat ik er wel van zeg, zelf zien of ik blij ben. Dan straalt dat kleine gezichtje, en trotsch is hij, als een koning zoo trotsch, als hij 't mij overhandigt. En ik weet niet hoe dankbaar ik mij toonen zal, hoe ik duidelijk genoeg mijn blijdschap zal uiten, om dat blijde licht te doen blijven in die oogen, en dien glimlach, half verlegen, half trotsch, niet te doen verdwijnen!

Kleine Dirk! Je bent groot in je wilskracht om het goede te doen, groot in je pogen om met je kleine zwakke lichaam je moeder tot steun te zijn, en elken keer dat ge komt, zijt ge, u zelve geheel onbewust, voor mij een opwekking en een voorbeeld. — Een opwekking tot blijmoedig voortgaan, een voorbeeld tot tevredenheid.

M. v. M.

GEDACHTEN.

Overleg, en leg wat over.

God heeft u zwaar beproefd! — Ik weet
Eén troostgrond maar: dat Hij het deed.

Des menschen geest kan veel op ieder kunstgebied,
Natuur staat hem ten dienst; 't Heelal stelt hem geen perken;
Hij kan de minste fout bij anderen bemerken,
Maar bij *zich zelve* niet!

- STAATSLIEDEN - UIT DEN WERELDOORLOG.

RADOSLANOF, de Bulgaarsche premier.

Dat is de gloriëdag van zijn leven geweest: Maandag de 27^e December 1915!

Een dag, gelijk aan menig staatsman nóót wordt gegund, wijl het ook voor hen — denk aan onzen Groen — bevoorrecht wordt, dat het zoo vaak een ánder is, die zaait en een ánder, die maait.

Maar áls het dan ook iemand overkomt, dat zijn staatkundig streven met een overwinning wordt bekroond, terwijl vorst en volk hem om strijd gelukwenschen en huldigen om zijn doorzicht, volharding en schitterend politiek beleid, dán mag men met recht zeggen, dat zoo iemands zon in 't zenith staat!

In de straten van Sofia, de hoofdstad van Bulgarije, was een ongewone beweging.

Had men de laatste drie maanden van niets gehoord dan van den Oorlog, tháns is die derde oorlog tegen Servië, den grooten mededinger op den Balkan, met een algeheele overwinning geëindigd.

't Hééft, helaas! veel bloed gekost . . . maar de inval der Bulgaren in Macedonië, hún Macedonië, dat hun in 1913 diefelijk ontstolen werd en dat hun veel dierbaarder nog is geweest en geworden, al die eeuwen van Turksche onderdrukking door, dan de Elzas het Frankrijk is, — die inval is een zegetocht geworden.

Macedonië is thans, tot Albanië en de Grieksche gréns toe, bevrijd. Naar 't Noorden is de verbinding met Weenen en Berlijn hersteld. Op het Merelveld zijn de laatste geregelde troepen der Serviërs verslagen. En het overschot zocht over de woeste bergen van Albanië een toevluchts-oord bij de zee. . . . 't Bulgaarsche leger heeft de nederlaag van '13 volkómen gewroken.

En nu, heden, den 27^{en} December, komt het Sobranje bijeen.

Tot tweemaal toe heeft tsaar Ferdinand het gewaagd, ten spijt van 's lands grondwet, de volksvertegenwoordiging, die den 28^{en} September reeds bijeen had móeten zijn, niet bijeen te roepen, — ongetwijfeld de meest gewaagde stap, dien een constitutioneel vorst doen kán, en die hem, was de oorlog eens tegengeslagen, zijn troon had kunnen kosten.

Maar tsaar Ferdinand van Bulgarije heeft zeer veel menschenkennis!

Den overwinnaar, dát weet hij! wordt véél vergeven. . . .

't Kon eenvoudig niet, in den herfst, toen de veerkracht der gánsche natie zich op één punt richten moest, de aandacht te verdeelen en de energie te verzwakken, door achter den rug van het Leger 't veelpratend Parlement aan 't vergaderen te zetten!

En zoo was dan bij simpel Koninklijk Besluit het Sobranje eerst verdaagd tot eind October, en waar men toen middenin 't heest van den strijd was, nogmaals verdaagd tot aan 't eind des jaars.

Heden, den 27^{en} December, komt nu dat Sobranje bijeen.

Zal tsaar Ferdinand in eigen persoon de Troonrede uitspreken?

Sinds den afloop van den ongelukkigen Balkan-oorlog heeft hij zich niet in 't midden der volksvertegenwoordigers vertoond. Zelfs zijn volk zag hem zelden. Hij had zich teruggetrokken in zijn paleis te Wranja, 'n uurtje wandelens van Sofia af. Wel was hij, sinds zijn troepen zegevierend Macedonië binnentrokken, iets minder onzichtbaar geworden, doch zelfs aan den morgen van dezen dag weet het volk niet, of het zijn koning zien zal of niet.

Wie echter vást komen zal, wie, als tsaar Ferdinand wegblijft, de *hoofd*persoon zal zijn en in zijn naam de Troonrede lezen: *Radoslanof!*